UUDEN AJAN ALUN TUTKIMUKSEN VERKOSTO

(https://www.uudenajanalku.fi/)

Search …

(https://www.facebook.com/uudenajanaluntutkimus)

(https://twitter.com/Uudenajanalku) (mailto:toimikunta@uudenajanalku.fi)

(https://www.uudenajanalku.fi/2020/09/30/mita-kellarissa-tapahtui/)

MITÄ KELLARISSA TAPAHTUI?

By Mari Välimäki (Https://www.uudenajanalku.fi/author/mariva/) | 30.9.2020 (Https://www.uudenajanalku.fi/2020/09/30/mita-kellarissa-tapahtui/) |

1600-luvun tuomiokirjat ovat usein sekoitus tarkkaa tapahtumien kuvailua ja toisaalta yleisempää selostusta. Se on näille lähteille tyypillistä. Keskikesällä 1657 Turun tuomiokapitulissa käsiteltiin Maskun kihlakunnan maarovasti Henrik Hoffmania koskevaa asiaa. Hänen kanssaan tuomiokapituliin saapui Gertrud Sigfredsotter. Maarovastin ja Gertrud Sigfredsdotterin välisestä tapauksesta ei kuitenkaan selviä kovinkaan paljon. Pöytäkirjasta saamme tietää, että maarovasti Hoffman on kerran saavuttuaan Maskun Kankaisiin suunnannut kellariin katsoakseen siellä tekeytymässä ollutta olutta. Gertrud Sigfredsdotter kuvaili tarkasti tuomiokapitulille, kuinka rovasti käveli läpi salin ja lukitsi perässään ovet niin saliin kuin kellariin. Myöhemmin Gertrud Sigfredsdotter kertoi, että maarovasti tuli sisään pirttiin. Lisäksi pöytäkirjassa kerrotaan Gertrud Sigfredsdotterin tunnustaneen Maskun käräjillä, että hänet oli saattanut raskaaksi tonttu tai haltija.

Maskun kihlakunnan maarovasti Hoffmanin ja Gertrud Sigfredsdotterin tapaus on poikkeuksellisen fragmentaarinen ja sekava. Tämä johtuu siitä, että se on suurimmaksi osaksi sensuroitu.

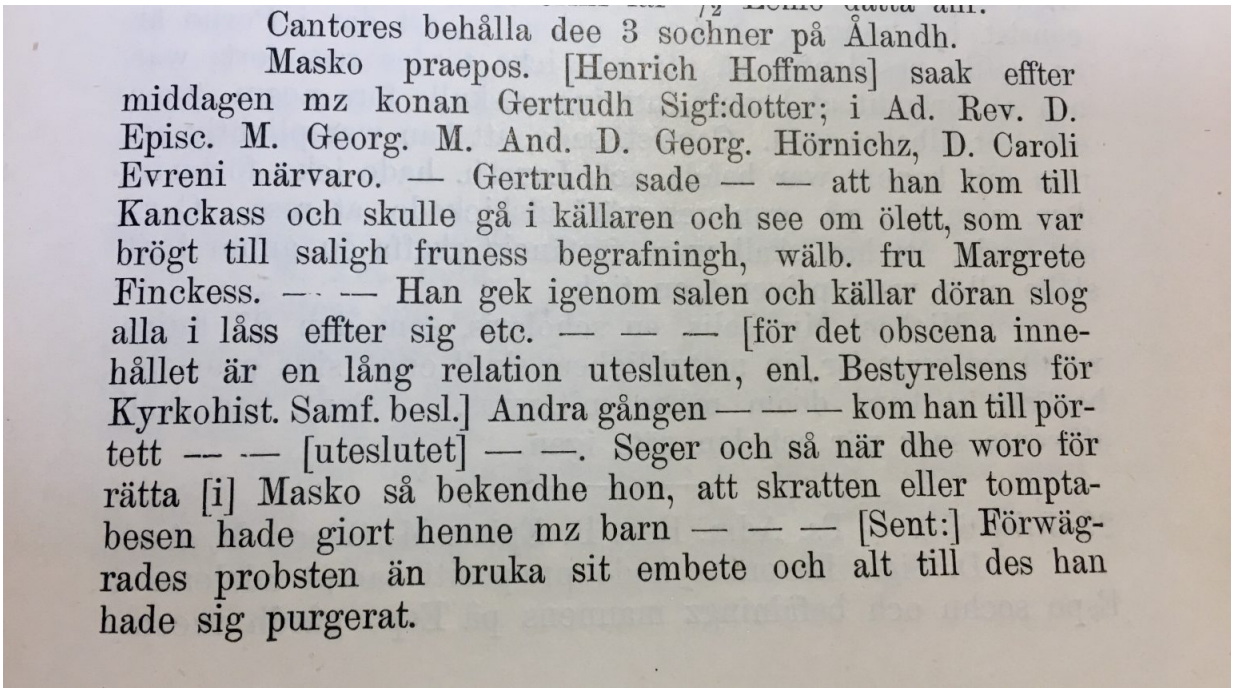

Cantores behålla dee 3 sochner på Ålandh.
Masko praepos. [Henrich Hoffmans] saak effter middagen mz konan Gertrudh Sigf:dotter; i Ad. Rev. D. Episc. M. Georg. M. And. D. Georg. Hörnichz, D. Caroli Evreni närvaro. — Gertrudh sade — — att han kom till Kanckass och skulle gå i källaren och see om ölett, som var brögt till saligh fruness begrafningh, wälb. fru Margrete Finckess. — — Han gek igenom salen och källar döran slog alla i låss effter sig etc. — — — [för det obscena innehållet är en lång relation utesluten, enl. Bestyrelsens för Kyrkohist. Samf. besl.] Andra gången — — — kom han till pörtett — — [uteslutet] — —. Seger och så när dhe woro för rätta [i] Masko så bekendhe hon, att skratten eller tomptabesen hade giort henne mz barn — — — [Sent:] Förwägrades probsten än bruka sit embete och alt till des han hade sig purgerat.

Consistorii ecclesiastici protokoller I, s. 99.

Suurin osa Turun tuomiokapitulin 1600-luvun pöytäkirjoista on tuhoutunut kaupunkia koetelleissa tulipaloissa. Pöytäkirjat ovat säilyneet heinäkuusta 1656 syyskuuhun 1661 ja ne julkaisi 1800- ja 1900-lukujen taitteessa Suomen Kirkkohistoriallisen Seura. Kun pöytäkirjoja toimitettiin painettavaksi, katsoi seuran hallitus, että maarovastia koskevan tapauksen sisältö oli niin siveetöntä tai hävytöntä (sv. *obscen*), että suuri

osa siitä on jätetty julkaisematta.

Julkaistuun versioon jätettyjen tekstifragmenttien perusteella voisi olettaa, että kyse on maarovasti Hoffmanin ja Gertrud Sigfredsdotterin välisen seksuaalisen aktin kuvaamisesta. Tapauksessa esitetyt viittaukset ovien lukitsemiseen ja Gertrud Sigfredsdotterin lapsen isän henkilöllisyyteen viittaisivat tähän. Nykyajan historiantutkija jää pohtimaan, mikä parin välillä tapahtunut voisi olla sellaista, ettei sitä voinut painaa lähdejulkaisuun.

Turun tuomiokapitulin pöytäkirjojen julkaiseminen ajoittuu lähdejulkaisujen kulta-ajan loppukauteen. Tällöin julkaistiin myös Turun tuomiokirkon *Musta kirja* sekä *Finlands medeltidsurkunder*, kuten Taina Saarenpää osoittaa väitöskirjassaan *Turun tuomiokirkon Musta kirja ja lähteiden julkaisemisen jatkumo Suomessa varhaismodernista digitaaliseen aikaan* (2019). Lähteiden julkaiseminen oli laaja eurooppalainen ilmiö, jonka tavoitteena oli kansallisen menneisyyden rakentaminen sekä lähteiden saavutettavuuden parantaminen. Maarovastia kohtaan esitetyt väitteet sopivat huonosti kansallisen menneisyyden rakentamisen tarinaan. Samaan aikaan siveettömyyden kanssa maarovastia syytettiin ahneudesta. Näiden syytteiden seurauksena hänet pidätettiin virastaan kolmen kuukauden ajaksi. Turun hiippakunnan paimenmuiston mukaan Hoffman vapautettiin syytteistään ja hän sai palata virkaansa. Ehkä Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran hallitus katsoi, että on tarpeetonta julkaista maarovastia vastaan esitettyjä väitteitä, joista hänet vapautettiin. Ei ollut syytä tuoda pappissäädyn ylimpiin kuuluneen miehen moraalin kyseenalaistamista jälkipolvien tietoon.

Historiantutkimus on muuttunut valtavasti 1800- ja 1900-lukujen taitteesta tutkijoiden suunnatessa huomionsa suurista kansallisista tarinoista kohti arkea, tunteita, yksilöitä, vähäosaisia, seksuaalisuutta ja sukupuolia. Viimeisten parinkymmenen vuoden aikana on alettu keskustella myös tutkijan etiikasta. Onko tutkimuksemme tirkistelyä vai ymmärryksen lisäämistä, kuten Pirita Frigren kysyy artikkelissaan *Historiantutkimuksen etiikka* -teoksessa (2017)? Minun on kysyttävä itseltäni tutkijana, miksi haluan tietää, mitä Gertrud Sigfredsdotter kertoi tuomiokapitulille. Haluanko vain tietää mehukkaita yksityiskohtia jo kauan sitten kuolleiden ihmisten elämästä, ja kummastella heidän outoa kulttuuriaan, jossa näin yksityiset asiat tuotiin oikeuteen tutkittavaksi ja tuomittavaksi.

Tässä tapauksessa on luettava alkuperäinen tapaus, jotta sen voi asettaa muiden vastaavien tapausten kontekstiin. Poikkeaako maarovasti Hoffmanin tapaus muista? Lähdejulkaisusta selviää, että Gertrudia on kuultu myös Maskun käräjillä, jolloin voidaan etsiä tietoa hänen ja maarovastin välisestä tapauksesta myös toisesta lähteestä. Tapaukseen mielenkiintoisen kerroksen tuo Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran hallitus, joka vaikuttaa omalla päätöksellään nykyistenkin historiantutkijoiden tutkimukseen. Kaksi sataa vuotta sitten tehty työ on edelleen hyödyksi vanhempien aikojen tutkijoille, mutta tutkijan tulee tiedostaa julkaisujen lähtökohdat ja julkaisutoiminnan ajankohdan periaatteet. Meidän on edelleen palattava ja päästävä palaamaan tarvittaessa alkuperäislähteille. Tästä maarovasti Hoffmanin ja Gertrud Sigfredsdotterin tapaus on erinomainen esimerkki ja muistutus.

Mitä Gertrud Sigfredsdotter väitti kellarissa tapahtuneen? Miksi se oli niin siveetöntä tai hävytöntä, ettei sitä voinut painaa lähdejulkaisuun? Tarkat vastaukset näihin kysymyksiin selvinnevät Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran hallituksen pöytäkirjoista ja Turun tuomiokapitulin pöytäkirjoista, jotka jo odottavat minua Kansallisarkiston Turun toimipisteen tutkijasalissa.

Mari Välimäki

Suomen historian tohtorikoulutettava (Turun yliopisto) ja Uuden ajan alun verkoston toimikunnan puheenjohtaja, jonka esiaviollisia suhteita 1600-luvun Ruotsissa käsittelevä väitöskirja on parhaillaan esitarkastuksessa.

Artikkelikuva:

Wikimedia Commons

Lähteet:

Consistorii ecclesiastici aboënsis protokoller I–II. Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia II & III. Suomen Kirkkohistoriallinen Seura 1899 & 1902.

Frigren, Pirita, ”Tirkistelyä vai ymmärryksen lisäämistä? Historiantutkija arkaluontoisista asioista kirjoittamassa”. Teoksessa Satu Lidman, Anu Koskivirta & Jari Eilola (toim.), *Historiantutkimuksen etiikka.* Gaudeamus 2017, 51–70.

Saarenpää, Taina, *Turun tuomiokirkon Musta kirja ja lähteiden julkaisemisen jatkumo Suomessa varhaismodernista digitaaliseen aikaan (https://www.utupub.fi/handle/10024/148463).* Turun yliopisto 2019.

Väänänen, Kyösti, ”Henricus Johannis Hoffman”. Teoksessa *Turun hiippakunnan paimenmuisto 1554–1721*. Studia Biographica 9. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2011. http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-thp-001022 (http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-thp-001022) (viitattu 29.9.2020)

Tuomiokirjat (Https://www.uudenajanalku.fi/tag/tuomiokirjat/), Turku (Https://www.uudenajanalku.fi/tag/turku/), Turun Tuomiokapituli (Https://www.uudenajanalku.fi/tag/turun-tuomiokapituli/), Åbo (Https://www.uudenajanalku.fi/tag/abo/)

Vastaa

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista. Pakolliset kentät on merkitty *

Kommentti

Nimi *

Sähköpostiosoite *

Kotisivu

Lähetä kommentti

Arkistot

- joulukuu 2020 (https://www.uudenajanalku.fi/2020/12/)
- syyskuu 2020 (https://www.uudenajanalku.fi/2020/09/)
- elokuu 2020 (https://www.uudenajanalku.fi/2020/08/)

Avainsanat

Blog (https://www.uudenajanalku.fi/tag/blog/)

Blogi (https://www.uudenajanalku.fi/tag/blogi/) Early Modern (https://www.uudenajanalku.fi/tag/early-modern/) lakikieli (https://www.uudenajanalku.fi/tag/lakikieli/) nettisivu (https://www.uudenajanalku.fi/tag/nettisivu/) Network for Early Modern Research in Finland (https://www.uudenajanalku.fi/tag/network-for-early-modern-research-in-finland/) Research (https://www.uudenajanalku.fi/tag/research/) suomen kieli (https://www.uudenajanalku.fi/tag/suomen-kieli/) tuomiokirjat (https://www.uudenajanalku.fi/tag/tuomiokirjat/) Turku (https://www.uudenajanalku.fi/tag/turku/) Turun tuomiokapituli (https://www.uudenajanalku.fi/tag/turun-tuomiokapituli/) Tutkimus (https://www.uudenajanalku.fi/tag/tutkimus/) Uuden ajan alku (https://www.uudenajanalku.fi/tag/uuden-ajan-alku/) Uuden ajan alun tutkimuksen verkosto (https://www.uudenajanalku.fi/tag/uuden-ajan-alun-tutkimuksen-verkosto/) Varhaismoderni (https://www.uudenajanalku.fi/tag/varhaismoderni/) website (https://www.uudenajanalku.fi/tag/website/) Åbo (https://www.uudenajanalku.fi/tag/abo/)

(https://www.facebook.com/uudenajanaluntutkimus) (https://twitter.com/Uudenajanalku) (https://twitter.com/Uudenajanalku)